

Vlaanderen, klimaatland?

Een nieuw klimaatakkoord moet het Kyoto-protocol vervangen. De uitstoot van broeikasgassen moet drastisch verminderen en de wereld moet zich voorbereiden op de nu al onvermijdbare gevolgen van de klimaatverandering. Werk aan de winkel dus. Ook in Vlaanderen.

Tekst: Steven Vanholme

40% minder

De verplichtingen van het ondertussen welbekende Kyoto-protocol lopen tot 2012. Dus is er dringend een nieuw verdrag nodig. Met meer deelnemende landen en met ambitieuzere doelstellingen. Wetenschappers en het middenveld benadrukken dat onze uitstoot van broeikasgassen tegen 2020 met 30 tot 40% omlaag moet. En met 80 tot 95% tegen 2050. Anders dreigen enorme en mogelijk zelfs catastrofale gevolgen. Daarom is het belangrijk dat het zo snel mogelijk, liefst op de klimaattop in Kopenhagen, tot een nieuw klimaatakkoord komt. Maar de onderhandelingen verlopen traag en moeizaam.

Discussie

De onderhandelaars kwamen in 2009 maar liefst vijf keer bijeen, telkens één of twee weken lang. En tussendoor werd er ook nog druk gemaild en gebeld. Moeten alle landen hun verantwoordelijkheid opnemen? Of alleen de grote vervuilers? Moeten we eerst reductiepercentages vastleggen, of eerst afspraken maken over welke reducties meetellen? En wie moet dat allemaal betalen? Het zal wellicht niet verwonderen dat alle landen steevast tot de conclusie komen dat het

vooral 'de anderen' zijn die grotere inspanningen moeten doen. Zo komen we natuurlijk geen stap verder.

Sparen en investeren

Raar, want door in eigen land te beginnen, kunnen we veel geld besparen. De Vlaamse woningen staan niet alleen zeer verspreid, ze lekken ook langs alle kanten. Elke euro die we investeren in isolatie verdient zichzelf op zeer korte termijn dubbel en dik terug. Werkgelegenheid en kennisopbouw zijn andere belangrijke redenen om in eigen land aan de slag te gaan. Landen die nu investeren in zonne- en windenergie, kunnen daar nadien de wereldmarkten mee afschuimen. Bijna had Vlaanderen de boot gemist,

“De uitstoot van broeikasgassen moet met 80 tot 95% omlaag tegen 2050”

maar we zijn er dan toch op gesprongen. Vooral de laatste twee jaar gaat het, ondanks de crisis, snel. Er verschijnen steeds meer zonnepanelen op de daken, en wat onze windmolenbedrijven op de Noordzee presteren, is wereldklasse.

Werk aan de winkel

Maar om de uitstoot van broeikasgassen tot een ongevaarlijk niveau terug te dringen, schakelen we best een versnelling hoger. Ondanks alle reclame voor 'rationeel energiegebruik' gaat het energieverbruik van de Vlaamse gezinnen niet achteruit. Ook met het aandeel van groene stroom blijft het pover gesteld. Amper 6 procent van ons elektriciteitsverbruik komt uit hernieuwbare energiebronnen. Veel overheden aarzelen om resoluut te kiezen voor hernieuwbare energie. En dat beleid heeft impact op de investeringen. Zo vinden bedrijven geen geschikte locaties voor windmolens op land, maar loopt er momenteel wel een vergunningsaanvraag voor de bouw van een steenkoolcentrale zonder enige vorm van CO₂-opvang.

De transportsector is een ander zorgenkind. Voorstellen voor een slimme kilometerheffing blijven in de koelkast steken en er wordt nog altijd stevig geïnvesteerd in

Zonnepanelen op het Natuur.huis in Mechelen. Foto: Luk Daniëls

nieuwe verbindingswegen en bredere snelwegen. Dat meer wegen meer verkeer aantrekken, dringt zeer traag door.

Natuurpunt en energie

Natuurpunt volgt het Vlaams klimaatbeleid op de voet: rationeel energieverbruik, klimaatplan, hernieuwbare energie... Daarnaast steken we ook zelf de handen uit de mouwen. Sinds begin 2008 heeft Natuurpunt een ploeg energiesnoeiërs in dienst. Dat zijn vaklui die tijdens een huisbezoek concrete energiebesparingstips geven. Waar nodig plaatsen ze radiatorfolie of installeren ze een spaardouchekop. In 2009 bezochten ze 800 huizen in elf gemeenten tussen Antwerpen en Mechelen.

“Het zal deze eeuw gevaarlijk warm worden”

Via ons project ‘Zonnen voor meer Natuur’ willen we mensen dan weer aanmoedigen om zonnepanelen te plaatsen. Op één jaar tijd hebben meer dan 650 gezinnen via ons zonnepanelen gekocht. De komende jaren willen we ook meer aandacht besteden aan windenergie. Sinds 1 september zijn windmolens in landbouwgebied vergunbaar. Waar er vragen komen, zoeken we constructief mee naar geschikte locaties.

Adaptatie

Naast het bedwingen van de CO₂-uitstoot, krijgt ook adaptatie meer en meer aandacht. Adaptatiebeleid omvat die maatregelen die nodig zijn om ons aan te passen aan de nu al onvermijdbare gevolgen van de klimaatverandering. Zelfs als we vandaag stoppen met het uitstoten van broeikasgassen, zullen de effecten van de emissies uit het verleden zich nog lang laten voelen. Het zal deze eeuw gevaarlijk warm worden, met extreme weersomstandigheden en zeespiegelstijging tot gevolg.

In april publiceerde de Europese Commissie het Witboek ‘Aanpassing aan de klimaatverandering’. In opvolging daarvan moeten de lidstaten nu eigen aanpassings- of adaptatieplannen maken.

Klimaat en natuur

Er is een nauwe link tussen natuurbescherming en adaptatiebeleid. Natuurbescherming moet het mogelijk maken dat dieren en planten zich kunnen aanpassen aan de klimaatverandering. Bovendien kunnen grote en aaneengesloten natuurgebieden ook de rol van ‘klimaatbuffer’ vervullen: ze kunnen natuurgeweld opvangen of matigen. In het laaggelegen Vlaanderen hebben we dat al begrepen. De natuurlijke overstromingsgebieden langs de Schelde beveiligen de woonkernen tegen overstromingen, zelfs als de zeespiegel 60 cm stijgt. De vochtige gebieden langs de Demer, beschermen de stroomafwaartse bevolkingskernen tegen wateroverlast in tijden van plensbuien, en dienen als buffer om periodes van droogte te overbruggen.

Windmolens in de Noordzee. Foto: Vilda/Yves Adams

Klimaat en zee

Ook bedrijven beginnen na te denken over ‘natuurlijke klimaatbuffers’. Een mooi voorbeeld is de studie ‘Vlaamse baaien 2100’. Een aantal privébedrijven onderzocht hoe de kustregio zich kan voorbereiden op de stijging van de zeespiegel. Ze suggereren om voor de kust een aantal bufferende kusteilanden en zandbanken op te werpen, waarbij ook mogelijkheden ontstaan voor natuurontwikkeling. Zelf besteedden we het voorbije jaar veel aandacht aan de relatie tussen klimaatverandering en de kust. Op onze website vind je de nieuwe publicatie ‘Noordzee, klimaatverandering & biodiversiteit’.

Uitdagingen

Dat alles betekent niet dat Vlaanderen en de Vlaamse natuur nu al voldoende gewapend zijn tegen de gevolgen van de klimaatverandering. De versnippering neemt verder toe, wat de migratie van dieren en planten steeds meer bemoeilijkt. De waterbeleidsplannen en het plattelandsontwikkelingsplan besteden nauwelijks aandacht aan de voorspelde waterschaarste. Ons rioleringsstelsel is niet afgestemd op de afwisseling van lange droogteperiodes enerzijds en intense neerslag anderzijds.

De uitvoering van de engagementen uit het verleden, zoals die van het Natuurdecreet en het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, zou ons al een eind in de goede richting duwen. Natuurpunt maakt daar werk van op het terrein, en zet dit waar mogelijk ook op de politieke agenda.